देवलः "सुशीलां लक्षणवतीं युवतीं वत्ससंयुताम्। बहुदुग्धवतीं स्निग्धां धेनुं दद्याद्विचक्षणः"। वेदव्यासः "यस्तात्मविक्रयं कृत्वा गाः क्रीत्वा संप्रयच्छति। आत्मविक्रयतुल्यास्ताः शाश्वतीः कृकौशिकः"। तथा संग्रामेष्वर्जयित्वा तु यो वै गाः सम्प्रयच्छति। यावतीः स्पर्शयेद्गावः स तावत् फलमश्नुते"। तावदिति पूर्वोक्तं तावद्गोरोमसम्मितं संवत्सरं स्वर्गफलमित्यर्थः। "यो वै द्यूते धनं जित्वा क्रीत्वा गाः संप्रयच्छति। स दिव्यमयुतं शक्रवर्षाणां फलमश्नुते"। 'अन्तर्जाताः, सुक्रयद्रानलब्धाः पणक्रीता निर्जितास्तौकजाश्च। कृच्छ्रोत्सृष्टाः पोषणाभ्यागताश्च द्वारैरेतैर्गोविशेषाः प्रशस्ताः"। अन्तर्जाता गर्भिण्य इति भारतपदप्रकाशकारः। सुक्रयलब्धाः यथामूल्यक्रयप्राप्ताः द्रानलब्धाः प्रतिग्रहलब्धाः पणक्रीताः भृतिलब्धाः निर्जिता युद्धादिना, ओकजाः गृहजाताः, कृच्छ्रोत्सृष्टाः पोषणाभ्यागता अतिव्याध्यादिकृच्छ्राक्रान्ताः सत्यः स्वामिना त्यक्ताः स्वयं च पोषणं कृत्वा लब्धाः। "दृष्टा दुष्टा दुर्बला व्याधिता च न दातव्या या च मूल्यैरदत्तैः। क्लेशैर्विप्रं या फलैः संयुनक्ति तस्यावीर्यांशफलास्तापि लोकाः"। मूल्यैरदत्तैः स्वीकृतेति शेषः। तथा। "न कृशां पापवत्सां वा बन्ध्यां रोगान्वितां तथा। न व्यङ्गामपरिश्रान्तां दद्याद्गां ब्राह्मणाय वै। योदद्याद्गोपयुक्तार्थां जीर्णाम्बेतुञ्च निष्फलाम्। तमः संप्रविशेद्दाता द्विजं क्लेशेन योजयन्"। ब्रह्मपुराणे "पीतोदकां जग्धतृणां दुग्धचोषां निरिन्द्रियाम्। वन्ध्यामङ्गहीनाञ्च हतवत्सां महाशनाम्। केशलग्नपुरीषास्त्रिक्रयादां सन्धिनीं खलाम्। पुटभेतुं श्रमलस्तूत्रित्यं व्रणयितस्तनीम्। न दद्याद्ब्राह्मणेभ्यश्च सदोषं दुष्टमन्यथा"। पीतोदकां जग्धतृणामिति, कृत्योपलक्षणपरम्। दुग्धचोषां, स्तनीयस्तनपायिनीं, महाशनाम् बहुभक्षां, पुटभेतुं बाल्यावस्थैव या गर्भिणी। विश्वामित्रः "नैकशृङ्गाञ्च निःशृङ्गां स्फुटिताक्षीं चलत्खुराम्। न दद्यात् तिस्तनीञ्चैव गां शुभामेव दापयेत्"। महाभारते "अश्वरीभोगवां दत्त्वा ब्राह्मणेभ्यो प्रतापवान्। अर्बुदानि दशैकञ्च सराष्ट्रोऽभ्यपतद्दिवम्। दत्त्वा शतसहस्रन्तु गवां राजा प्रसेनजित्। सवत्सानां महातेजा गतोलोकानुत्तमान्"। तथा। "प्रासादा यत्र सौवर्णाः शय्या रत्नोज्ज्वलाः सदा। वराश्चाप्सरसो यत्र तत्र गच्छन्ति गोप्रदाः। गोप्रदोनरकञ्चैति पयः पीत्वाम्बुजञ्जलम्। विमानेनार्कवर्णेन दिवि राजन्! विराजते। तस्माद्वेश्याः सुभोग्याः शतशोवरयोषितः। रमयन्ति विमानस्थं दिव्याभरणभूषिताः। वेणूनां वल्लकीनाञ्च नूपुराणाञ्च निःस्वनैः। हासैश्च हरिणाक्षीणां सुप्तः सन् प्रतिबुध्यते। यावन्ति रोमाणि भवन्ति धेन्वास्तावन्ति वर्षाणि महीयते स्वः। स्वर्गाच्च्युतश्चापि ततस्तु लोके कुले सत्तृपस्यति गोमतां सः"। विष्णुः "गोप्रदानेन स्वर्गमाप्नोति दशधेनुप्रदोगोलोकं शतप्रदश्च ब्रह्मलोकम्"। जाबालः "होमार्थमग्निहोत्रस्य योगान्दद्यादवाचिताम्। त्रिविस्तपूर्णां पृथिवीं तेन दत्ता न संशयः"। याज्ञवल्क्यः "यथाकथञ्चिद्दत्त्वा गां धेनुं वाऽधेनुमेव वा। अरोगामपरिक्लिष्टां दाता स्वर्गे महीयते"। व्यङ्गिराः "गौरेकस्यैव दातव्या श्रोत्रियस्य विशेषतः। सा हि तारयते पूर्वान् सप्त सप्त च सप्त च"। नन्दिपुराणे "अपात्रे सा तु गौर्दत्ता दातारञ्चरकं नयेत्। कुलैकविंशत्या युक्तं ग्रहीतारञ्च तारयेत्। विधिना च यदा दत्ता पात्रे धेनुः सदक्षिणा। तदा तारयते जन्तून् कुलानामयुतैः शतैः। पात्राण्याध्यात्मिका सख्याः सुशुद्धाश्चाग्निहोत्रिणः। देवताश्च तथा सख्या गोदानं ह्येतदुत्तमम्"। महाभारते "वृत्तिग्लाने सीदति चातिमात्रम् कव्यार्थं च होमहेतोः प्रसूत्याम्। गुर्वर्थे वा बालसंरक्षणे वा धेनुन्दद्यादेष कालो विशिष्टः" प्रसूत्यां सोमयागे। तथा "न वधार्थं प्रदातव्या न कीनाशे न नास्तिके। गोजीवे न च दातव्या तथा गौः पुरुषर्षभ!"। कीनाशो हलवाहकः। आत्रेयः "सीदते बहुभृत्याय श्रोत्रियायाऽऽहिताग्नये। अतिथिप्रियाय दान्ताय देया धेनुर्गुडान्विता। अकुलीनाय मूर्खाय लुब्धाय पिशुनाय च। हव्यकव्यव्यपेताय गौर्न देया कथञ्चन"। अथ दानविधिः। विश्वामित्रः "प्राङ्मुखीं गामवस्थाप्य सवत्सान्तां सुपूजिताम्। पुच्छदेशे तु दाता वै स्नातो वस्त्रशिखो भवेत्। उदङ्मुखस्तु विप्रः स्यात्पात्रलक्षणलक्षितः। आस्तृतपात्रं करे कृत्वा कनकेन समन्वितम्। निक्षिप्य पुच्छं तस्मिंस्तु घृतदिग्धं प्रगृह्य च। सतिलं विप्रपाणिन्तु प्रागग्रन्तु निधापयेत्। सतिलं सकुशञ्चापि गृहीत्वा दानमाचरेत्। अनेनैव तु मन्त्रेण पात्रहस्ते जलं क्षि-